

УДК 342.7

Кириченко Ю.В.

д-р. юрид. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЗА КОНСТИТУЦІЯМИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ

Розвиток науково-технічної та творчої діяльності неможливий без розгалуженої системи законодавчого регулювання у сфері права інтелектуальної власності. Значення інтелектуальної діяльності та інтелектуальної власності зумовлює необхідність посилення ефективності їх правової охорони і захисту. Від інтелектуального рівня суспільства і рівня його культурного розвитку в кінцевому підсумку залежить і успіх вирішення проблем, що стоять перед ним.

Право інтелектуальної власності є невід'ємним правом, що охоплює різні галузі культури, включаючи мистецтво, літературу, творчу діяльність у сфері науки і техніки та об'єкти авторського права і яке покликане застерегти державу щодо неприпустимості втручання в

процес творчої діяльності громадян та їх об'єднань, а також покладає на державу обов'язок сприяти розвитку їх творчої ініціативи. При цьому слід враховувати, що творчість, як розумовий процес людини не підлягає регулюванню правовими нормами, а є її вільним виразом. Це право впливає на організацію літературної, художньої, наукової, технічної та інших видів творчої діяльності, визначення умов охорони її результатів. У цих аспектах і реалізуються конституційні гарантії свободи зазначених видів творчості.

Аналізуючи наявну юридичну конструкцію ст. 54 Конституції України варто наголосити, що складовими елементами права інтелектуальної власності є: право вільно займатися різними видами інтелектуальної, творчої діяльності; право на інтелектуальну власність; право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності.

Слід наголосити, що право інтелектуальної власності є об'єктом правового регулювання міжнародного законодавства, зокрема, Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права, Всесвітньої декларації про інтелектуальну власність та інших міжнародно-правових актів з прав людини. У цих правових документах норми щодо інтелектуальної власності побудовані з дотриманням певної логічної схеми: спочатку проголошується свобода інтелектуальної, творчої діяльності, а потім йдеться мова про право на її результати, захист інтересів авторів і завдання держави в цьому напрямку. Саме за такою схемою викладено більшість норм конституцій європейських держав, в яких закріплено право інтелектуальної власності.

Інтелектуальну, творчу та інші види свобод на конституційному рівні закріпили законодавці Австрії, Албанії, Болгарії, Вірменії, Греції, Грузії, Естонії, Іспанії, Італії, Латвії, Литви, Ліхтенштейну, Північної Македонії, Молдови, Німеччини, Польщі, Португалії, Сан-Марино, Сербії, Словаччини, Словенії, Туреччини, Угорщини, Фінляндії, Хорватії, Чехії, Чорногорії, Швейцарії та Швеції. У той же час, конституції інших європейських держав не містять цього права, а врегульовано воно галузевим законодавством.

Отже, враховуючи викладене слід констатувати, що розвиток науково-технічної та творчої діяльності неможливий без розгалуженої системи законодавчого регулювання у сфері права інтелектуальної власності. А закріплення права на інтелектуальну власність в переважній більшості конституцій європейських держав свідчить про пріоритетне значення інтелектуальної власності.